

TANULMÁNYOK

Az Atlanti-óceán (és a *Pacifica*-ügy) mint vízváltó

*A médiabeli „illetlenség” szabályozása az Egyesült Államokban,
európai összehasonlító nézőpontból*

MARK D. COLE*

1. Bevezető: ugyanaz, s mégis oly különböző...

Közismert tény, hogy jelentős különbségek vannak az Egyesült Államok és a legtöbb európai ország, így Németország között a szólásszabadságot érintő ügyek megítélésében. A gyűlöletbeszéd tekintetében ez a különbség nyilvánvaló (pl. a rasszista vagy náci megszólalásokkal kapcsolatban), ami – többek között – történelmi okoknak tudható be. Emellett az emberi méltóság – és azzal együtt a személyiségi jogok – védelmének az európai alkotmányokban, így a német alkotmányban betöltött alapvető szerepe az amerikai megközelítéstől – amely szerint a lehető legszélesebb körű szólásszabadság alapja a szólásszabadság bármiféle korlátozását szinte korlátlanul tiltó Első Alkotmánykiegészítés („A kongresszus nem alkothat olyan jogot, amely a szólás szabadságát korlátozná”) – eltérőt tesz szükségessé. E különbséget számos cikk és könyv elemezte már, és visszatérő témája volt a két testvérváros, Louisville és Mainz közötti diskurzusnak is, amelynek keretében nem csupán megvitatták ezt a kérdést, de kísérletet tettek arra is, hogy egymás eltérő megközelítésmódját érthetőbbé tegyék a másik fél számára.¹

* A szerző új információs technológiák jogát, valamint média- és kommunikációs jogot oktat a Luxembourg-i Egyetemen. Korábban a mainzi Johannes Gutenberg Egyetemen dolgozott, és vendégelőadóként ma is ott tanít az LL.M. médiajogi programban. Mainzi kutatásai idején ellátogatott Louisville-be, ahol több ízben előadott a szólás szabadság összehasonlító jogi értelmezéséről, valamint alkotmányjogi és nemzetközi jogi kérdésekről. A tanulmány eredeti címe és megjelenési helye: *The Atlantic or Pacific(a) Divide: On Regulating Broadcast Indecency in the U.S. from a Comparative European Perspective*. In: Dieter DÖRR – Udo FINK – Russell L. WEAVER – Tobias KEBER (szerk.): *Brandeis Meets Gutenberg. German – American Conversations on Law, 1991–2011*. Frankfurt am Main, Peter Lang Verlag, 2011. A fordítást a szerző és a kiadó engedélyével közöljük.

¹ Vö. a mainzi Médiaforum előadásorozattal, amely rendszeresen foglalkozott a szólásszabadsággal összehasonlító jogi szempontból <http://www.mainzer-medieninstitut.de/veranstaltungen/archiv.php>.

Mindazonáltal a különbségek nem korlátozódnak a gyűlöletbeszédre és az emberek jó hírneve védelmére.² Sőt – és ez a jelen tanulmány témája – az elmúlt évek során nyilvánvalóvá vált, hogy a médiatartalmak szabályozása, azaz a műsorszolgáltatás illetékes hatósági felügyelete jelentős eltérést mutat, és mindez számos fontos ügyet eredményezett az Atlanti-óceán mindkét partján. Úgy tűnik, különösen az a kérdés vezet teljesen különböző válaszokhoz, hogy milyen tartalmi korlátozások szükségesek a kiskorúak fejlődésének védelme érdekében, még ha az adott tartalom az óceán mindkét partján azonos is, már csak azért is, mert az amerikai televíziós műsorokat és sorozatokat Európában, így Németországban is vetítik. A kérdés folyamatos érdeklődésre tart számot, hiszen a technológiai fejlődés és a legújabb jelenségek fényében (pl. új televíziós műsorok, illetve a médiahasználat új módjai, köztük a felhasználó által saját magáról készített erotikus képek telefonon keresztüli küldése [*sexting*]³ vagy az internetes zaklatás [*cyberbullying*]) újra kell gondolni, vajon megfelelő-e az egyensúly a szólásszabadság és a kiskorúak védelme között.

Ebben az értelemben viszonylag új fejlemény jelent meg Németországban az ifjúságvédelem területén, amely bevezető modellként szolgálhat ehhez az összehasonlításhoz. A németajkú tévénézőket tavaly a *Tatort Internet* (Tetthely: az internet) című, az Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában népszerű *To Catch a Predator* (Ragadozó- vadászat) c. műsoron alapuló valóság show-val „szórakoztatták”, amelyben állítólagos pedofilokat érnek tetten kamerákkal éppen akkor, amikor azok megpróbálnak elcsábítani olyan (véltetően) fiatalok személyeket, akikkel korábban az interneten „találkoztak”. Ahogy az Egyesült Államokban, úgy a német jogi körökben is széles körű vitát indított a műsor, jóllehet ott, úgy tűnik, erőteljesebb támogatást élvezett a ragadozókkal szembeni dühre fókuszáló álláspont.

Polgári szabadságjogi csoportok, gyermekvédelmi csoportok és a német igazságügy-miniszter is úgy vélte, hogy a műsor káros és veszélyes a polgári szabadságjogokra nézve: „Fennáll az ártatlanok meghurcolásának, a károkozásnak és a jogállami egyensúly kibillentésének veszélye” – mondta Leutheusser-Schnarrenberger igazságügy-miniszter.⁴ A műsor formátuma jobbára azonos volt az amerikai és az angol változatával. Egy terapeuta és egy színész együtt jelenik meg az interneten úgy, mint egy, a beleegyezési korhatárt még el nem ért gyermek, online csevegésben vesznek részt potenciális gyermekmolekulákkal, és – vélhetően a bűnös kapcsolat beteljesülését szolgáló – találkát szerveznek le velük. A megbeszélte időben és helyen aztán a kamerák előtt leleplezik az illetőt.

² Az elsővel kapcsolatban l. pl. Winfried BRUGGER: The Treatment of Hate Speech in German Constitutional Law (Part I). 3 *German Law Journal* (2002). <http://www.germanlawjournal.com/index.php?pagelD=11&artID=212> és Part II. 4 *German Law Journal* 1 (2003). <http://www.germanlawjournal.com/index.php?pagelD=11&artID=225>, az utóbbival kapcsolatban l. pl. a 2011. évi *Privacy Forumon* elhangzott előadások gyűjteményét: Russell L. WEAVER – Dieter DÖRR (szerk.): *The Right to Privacy in the Light of Media Convergence – Perspectives from Three Continents*. Mainz, De Gruyter, 2012. Az utolsó hozzáférés időpontja valamennyi internetes forrás esetében: 2011. augusztus 15.

³ Ezzel kapcsolatban l. Sandra SCHMITZ – Lawrence SIRY: Teenage Folly or Child Abuse? Stale Responses to „Sexting” by Minors in the U.S. and Germany. *Policy & Internet*, 3. (2011), 2. Article 3, <http://www.psocommons.org/policyandinternet/vol3/iss2/art3>.

⁴ Vö. <http://www.spiegel.de/kultur/tv/0,1518,723995,00.html>.

A sorozat 2004 és 2007 között futott az Egyesült Államokban. Összességében 12 epizódot vetítettek le, és csak akkor állították le, amikor az egyik alany a kamerák előtt követett el öngyilkosságot. Az illetőt, a Texas állambeli Dallas egyik szomszédos megyéjének ügyész-helyettesét úgy mutatták be, mint az interneten egy általa kiskorúnak hitt személyre vadászó személyt. Amikor a férfi nem jelent meg a megbeszélte találkahelyen, hogy a gyermekkel (*minor*) találkozzon, a rendőrség és az NBC stábja az otthonához mentek. Amint a rendőrök beléptek a házába, a gyanúsított agyonlőtte magát. A család érzelmi megrázkódtatás szándékos okozásáért és a polgári jogok megsértéséért pert indított az NBC ellen. Az NBC fellebbezési kérelmére válaszul az ügyet tárgyaló bíró az eljárás lefolytatása mellett döntött, azt a határozatot hozta, hogy az NBC cselekedeteivel arra készítette a

„rendőrséget, hogy szükségtelen és meggondolatlan taktikákat alkalmazzon, pusztán azért, hogy minél drámaibb felvételek készüljenek egy televíziós műsor számára. (...) Egy ésszerűen eljáró esküdtszék vélheti úgy, hogy ezzel az NBC öngyilkosság elkövetésének vagy más sérülés okozásának jelentős kockázatát teremtette meg, továbbá olyan felháborító és szélsőséges magatartást tanúsított, amit egyetlen civilizált társadalomnak sem szabad eltűrnie.”⁵

E döntés fényében a felek egyezséget kötöttek, a műsor pedig rövidesen lekerült az NBC műsoráról.⁶ Helyi változatai ugyanezen a címen futottak az Egyesült Királyságban, Ausztráliában és Új-Zélandon is.

A különböző műsorformátumok a rendőrség részvételét és a gyanúsított névtelenségét illetően tértek el – az előbbi az egyesült államokbeli műsorban folytatott nyomozás lényeges elemét alkotta. A német változatban az alany neve titokban maradt, az arcát pedig kikockázták,⁷ míg az egyesült államokbeli verzió megmutatta az illető arcát és nevét is, ekként potenciálisan befolyásolva az illető tisztességes eljáráshoz fűződő jogát.

Ez csak egyetlen példa annak illusztrálására, hogy mennyire eltérő módon ítélik meg és tárgyalják a televíziós tartalmakat a két szóban forgó országban. A továbbiakban olyan példákkal foglalkozunk, amelyekkel kapcsolatban a médiahatóságoknak vagy a bíróságoknak a „korlátozni, vagy sem” kérdésében kellett dönteniük, és megvizsgáljuk, hogy e tekintetben milyen különbségek vannak az Egyesült Államok és Európa között. Ennek során az amerikai megközelítést vizsgáljuk részletesen, amelyet összehasonlító jellegű megállapításokkal egészítünk ki.

⁵ *Conradt v. Universal*, Opinion 07 Civ. 6623 (DC) of Feb. 26. 2008. U.S. Dist. Court. Southern Distr. of New York. Chin. J., különösen: 2. skk. és 34. A döntés letölthető innen: <http://online.wsj.com/public/resources/documents/conradt.pdf>.

⁶ Vö. az ügy háttéréről részletesen: <http://latimesblogs.latimes.com/showtracker/2008/06/nbc-resolves-la.html>.

⁷ Jóllehet a médiahatóságok az első két epizód esetében megállapították a személyhez fűződő jogok nem megfelelő kikockázás révén megvalósult sérelmét, az illetékes szerv nem indított eljárást. Vö. <http://www.die-medienanstalten.de/pressecenter/pressemitteilungen/detailsicht/article/zak-pressemitteilung-162010-zak-beanstandet-zwei-folgen-von-tatort-internet-moegliche-taet.html>.

2. Az „illetlen” tartalmak megítélése az Egyesült Államokban

2.1. Az Első Alkotmánykiegészítéssel és a műsorszolgáltatással kapcsolatos szabályok

Anélkül, hogy a jelen írásban részletesen vizsgálhatnánk a kérdést, megállapíthatjuk, hogy a műsorszolgáltatás, így a televíziós tartalmak ellenőrzésére vonatkozó alkotmányos szabály a szólás Első Alkotmánykiegészítésben rögzített széles körű védelmét biztosítja. Főszabályként az állam csupán rendkívül szűk körben, továbbá mind az előzetes korlátozások tilalmára, mind pedig a tartalomsemlegességre vonatkozó szabályoknak megfelelő jogos érdekek alapján korlátozhatja a szólást.⁸

Ugyanakkor a szólás bizonyos kategóriái kívül esnek az Első Alkotmánykiegészítés nyújtotta védelem körén, akár azért, mert nem képviselnek értékes hozzájárulást az igazság kereséséhez az eszmék piacán, akár azért, mert károsak, vagy éppenséggel akadályozzák a szólásszabadság fejlődését.⁹ E kategóriák körébe tartozik a gyermekpornográfia és az obszcenitás.¹⁰ Az obszcén megnyilvánulásokra vonatkozó mércét el nem érő, pusztán illetlen megnyilvánulások azonban az Első Alkotmánykiegészítés oltalma *alatt* állnak. Nem meglepő tehát, hogy az Egyesült Államok bíróságai hosszú ideje küzdenek a két kategória közötti határvonal meghatározásával.

Tovább bonyolítja a kérdést, hogy a műsorszolgáltatás természetéből adódóan, az Egyesült Államokban az államnak ahhoz is joga van, hogy szélesebb körben szabályozza (és ezáltal korlátozza) a televíziós és egyéb műsorszolgáltatások tartalmát, mint a más formában történő véleménynyilvánítást.¹¹ Ennek eredményeképpen előfordul, hogy a szólás bizonyos fajtái általában élvezik az alkotmányos védelmet, ugyanakkor a műsorszolgáltatás keretei között korlátozhatók. Ez pontosan az „illetlenség” kategóriája, amellyel kapcsolatban különösen gyakran merül fel

⁸ A szólásszabadságra vonatkozó szabályok általános áttekintéséhez l. Russell L. WEAVER – Donald E. LIVELY: *Understanding the First Amendment*. 3rd ed. New Providence, LexisNexis, Matthew Bender, 2009.; vagy részletesebben: Russell L. WEAVER – Arthur D. HELLMANN: *The First Amendment: Cases, Materials and Problems*. New Providence, LexisNexis, 2002. A két fent említett kérdéssel az utóbbi mű 5. és 7. fejezete foglalkozik.

⁹ A *Bill of Rights* bíróságok általi alkalmazásának rövid összefoglalását l. *Analysis and Interpretation of the Constitution, Annotations of Cases Decided by the Supreme Court of the United States*. Senate Document, No. 108–17, 2002 Edition, elérhető itt: <http://www.gpoaccess.gov/constitution/browse2002.html#04supp>. A jelen tanulmány szempontjából érdekes rész az 1220. oldaltól olvasható. A 2004., 2006. és 2008. évi kiegészítések ugyanezen a webhelyen megtalálhatók.

¹⁰ A Legfelső Bíróság a *Roth v. United States*, 354 U.S. 476 (1957) és a *Miller v. California*, 413 U.S. 15 (1973) ügyekben úgy döntött, hogy az államnak jogában áll az obszcén anyagok korlátozása. „Obszcén anyag” (l. *Roth*, 487. skk.) az „olyan anyag, amely izgalomkeltési céllal foglalkozik a szexualitással”. Ennek kritériuma, hogy „a jelenlegi közösségi normákhoz alkalmazkodó átlagember esetében az anyag domináns témája a kéjszóró izgalom felkeltését szolgálja.” A nemi vágy felkeltését szolgáló anyag meghatározása: „olyan anyag, amely hajlamos parázna gondolatokat kelteni”, a kéjszóró érdeklődés pedig „szégyenteljes vagy beteges érdeklődés a meztelenség, a szex, vagy a kiválasztás iránt.”

¹¹ Éppen ezért a rádió- és televízióadók engedélyeztetésének követelményei nem minősülnek az Első Alkotmánykiegészítés sérelmének, jöllehet maguk is egyfajta előzetes korlátozást képviselnek. Vö. *National Broadcasting Co. v. United States*, 319 U.S. 190 (1943); *Red Lion Broadcasting Co. v. FCC*, 395 U.S. 367 (1969); *FCC v. National Citizens Comm. for Broadcasting*, 436 U.S. 775 (1978).

probléma. Sőt, jóllehet a korlátozásokat „valamely jelentős állami érdek előmozdítása céljából”¹² szűkre kell szabni, tévesnek bizonyul a közfelfogás, amely szerint az Egyesült Államok a többi országnál szélesebb körben biztosítja a szólásszabadságot a nyíltan szexuális vagy más „illetlen” anyagok esetében, ugyanis az Egyesült Államok kevésbé megengedő és jóval szigorúbb korlátozásokat alkalmaz ezen a téren. Mint azt a következőkben látni fogjuk, a műsorszolgáltatás terén minden más területnél nagyobb a hajlandóság a tartalmak elfojtására, az amerikai szövetségi bíróságok pedig ismét elkezdtek foglalkozni a sugárzott médiában előforduló illetlenség kérdésével. A *Pacifica Foundation v. FCC* ügyben¹³ hozott alapvető jelentőségű döntés további érvényességét megkérdőjelező ügyek két fő csoportra oszthatók: a „váratlan káromkodásokra” (*fleeting explicatives*) és a „váratlan meztelenségre” (*fleeting nudity*).

Ahogy világszerte mindenütt a frekvenciák növekvő használata szükségessé tette a tudatos frekvenciagazdálkodást, az Egyesült Államok Kongresszusa is létrehozott egy független szabályozó hatóságot a frekvenciák ellenőrzésére és szabályozására, és ezáltal felügyelje a nemzet műsorszolgáltató rendszerét. A Szövetségi Hírközlési Bizottságot (Federal Communications Commission – FCC) az 1934. évi hírközlési törvény¹⁴ hívta életre; e testület feladata lett a frekvenciaspektrum mint szűkös erőforrás felügyeletének ellátása. A rendelkezésre álló frekvenciák szűkösége indokolta azt, hogy a frekvenciahasználókat a közérdek szolgálatára kötelezzék. Ennek megfelelően az FCC olyan engedélyezési rendszert vezetett be, amely lehetővé tette tartalomszabályozási korlátozások alkalmazását a kiosztott frekvenciák hasznélvezőivel szemben. Mindazonáltal az ilyen szabályok alkalmazását egyértelműen korlátozza, hogy – tekintettel az Első Alkotmánykiegészítésre – az FCC semmiféle cenzúrát nem gyakorolhat.¹⁵

A Legfelső Bíróság értelmezése szerint az Első Alkotmánykiegészítés a szólásnak nem minden fajtáját védi. Éppen ezért az obszécen tartalmak jogszabályi tilalma mindenfajta műsorra vonatkozik (azaz rádió- és televízióműsorra egyaránt), függetlenül attól, hogy annak terjesztése földfelszíni sugárzás révén (az amerikai terminológiában: „sugárzott televízió vagy rádió”), kábelen, vagy műholdon keresztül történik.¹⁶ E tilalom megsértése büntetőeljárást vonhat maga után, ugyanakkor az FCC közigazgatási eljárást is indíthat a műsorszolgáltató ellen. Jóllehet az FCC hatásköre bizonyos kérdésekben kiterjed a kábeltelevíziózásra és a közvetlen műholdas műsorszórással kapcsolatos bizonyos engedélyeztetés utáni ügyekre is, a lényegét érintően itt nem ez a helyzet: az illetlen tartalom mint olyan nem tiltott, hanem az Első Alkotmánykiegészítés által védelemben részesített megnyilvánulásnak minősül. Az ilyen tartalmak terjesztése ezért csak különleges indokolással korlátozható.

Mivel a műholdas- és a kábeltelevíziós szolgáltatások igénybevételéhez egyedi előfizetői szerződés szükséges, ezek helyzetét a sugárzott televíziós (és rádiós) tartalmaktól eltérően kezel-

¹² *FCC v. League of Women Voters*, 468 U.S. 364 (1984), 380., ahol a Bíróság a kényszerítő érdek helyett elégségesnek találta a megalapozott fontos érdeket; az FCC hatáskörén kívül, vö. *Arkansas Writers' Project, Inc. v. Ragland*, 481 U.S. 221, 231 (1987).

¹³ *Pacifica Foundation v. FCC*, 438 U.S. 726 (1978).

¹⁴ Kodifikálva: United States Code 47., 5. fejt., a 151. cikktől.

¹⁵ Vö. ugyancsak az 1934. évi kommunikációról szóló törvény 326. cikkével.

¹⁶ Vö. United States Code 18., 71. fejt., konkrétan a 1464. és 1468. sz. cikk (ahol az utóbbi egyértelműsíti a rendelkezés kiterjesztését a terjesztés valamennyi formájára, ideértve a kábeles és műholdas terjesztést), illetve a különböző államok obszcenitásra vonatkozó törvényei.

ték és kezelik ma is.¹⁷ Az utóbbiak esetében – az FCC és a bíróságok eddigi álláspontja szerint – a szolgáltatás általános elterjedtsége indokolja a fokozott korlátozást, különösen az illetlen tartalmak esetében. Mivel a frekvenciák nyilvánosan elérhetők (feltéve, természetesen, hogy rendelkezésünkre áll hang és kép reprodukálására alkalmas készülék), az illetlen tartalmak meglepetésként érhetik a nézőket vagy hallgatókat, akik nem kötöttek szerződést a csatornákon közvetített, előre tudhatóan különleges tartalmakra vonatkozóan.¹⁸ Erősebb érv lehet, hogy az ilyen tartalmak a gyermekek számára is könnyen hozzáférhetők.¹⁹ A Legfelső Bíróság az *FCC v. Pacifica Foundation* ügyben kifejtett álláspontja szerint:

„Először: az elektronikus média egyedülállóan széles körű jelenlétre tett szert valamennyi amerikai életében. A hullámhosszokon keresztül közvetített nyilvánvalóan megbotránkoztató, illetlen tartalommal a polgárok most már nem csupán nyilvános helyeken, de saját otthonukban is kénytelenek szembesülni, ahol pedig a zaklatástól való mentességhez való joguk egyértelműen nagyobb jelentőséggel bír, mint a betolakodó Első Alkotmánykiegészítésben biztosított jogai (...) Másodszor: a sugárzott műsorok egyedülálló módon hozzáférhetők a gyermekek, akár még a koruk miatt olvasni sem tudó gyermekek számára is (...). Az, hogy a gyermekek ilyen könnyedén hozzáférhetnek a sugárzott adáshoz, (...) önmagában elégséges indok a műsorokban előforduló illetlen tartalmak különleges kezelésére.”²⁰

Mint fentebb említettük, ez a megközelítés ugyanakkor nem ad választ arra, hogy mely tartalmak minősülnek olyan mértékben illetlennek, hogy az alkotmányosan indokoltá teszi műsorszórás útján történő terjesztésük korlátozását.

2.2. Váratlan illetlenség

2.2.1. A váratlan káromkodások

Az FCC értelmezésében szeméremsértőnek bizonyult első ügycsoportot nevezhetjük a nem helyénvaló nyelvhasználattal összefüggő ügyeknek, amelyekről a *Pacifica*-ügyben született

¹⁷ Az interneten terjesztett tartalmak esetében továbbá nem is lehetségesek az olyan korlátozások, mint a műsorszórás esetében, vö. *Reno v. American Civil Liberties Union*, 521 U.S. 844 (1997) és *Ashcroft v. ACLU*, 542 U.S. 656 (2004), jöllehet a jelen tanulmányban helyszűke miatt ez a kérdés részletesebben nem vizsgálható.

¹⁸ Ez volt a *Pacifica*-ügyhöz vezető panaszban használt érv: a panaszos véletlenszerűen választott az autórádióján elérhető csatornák közül.

¹⁹ Jöllehet egyesek szerint a gyermekek szóláshoz való jogát nem veszik figyelembe kellő mértékben, vö. pl. Clay CALVERT: Sins of Omission and „A Line-Drawing Exercise”: A Response to FCC Chairman Kevin Martin’s Comments on the „Expansion of Indecency Regulation”. 60 *Federal Communications Law Journal* F.1 (2008), 6. (ez és az összes többi hivatkozás a *Federal Communications Law Journal*-ra elérhető innen: <http://www.law.indiana.edu/fclj/>). Ugyanebbe az irányba mutat a Legfelső Bíróság nemrégiben hozott döntése, amellyel megsemmisítette az erőszakos videojátékok kiskorúak részére történő értékesítését megtiltó kaliforniai törvényt: *California v. Entertainment Merchants Association et al.*, 2011. június 27-ei döntés (jegyzékszám: 08-1448).

²⁰ *FCC v. Pacifica Foundation*, 438 U.S. 726 (1978), 748. skk.

döntés. 1975-ben George Carlin *Dirty Words (Csúnya szavak)* c., napközben elhangzott monológjával kapcsolatban állapította meg az FCC, hogy a szervezetnek jogszabályban rögzített feladatánál fogva jogában áll megakadályozni „bármely szeméremsertő, trágár, vagy káromkodó nyelvezet rádióon keresztüli terjesztését,”²¹ azaz szabályozni a sugárzott médiát akár olyan esetekben is, amelyek a nyomtatott médiával kapcsolatban nem merülnének fel, főként azért, mert a rádióműsorok esetében fennáll annak a veszélye, hogy a hallgató előzetes beleegyezés nélkül szembesül ilyen tartalmakkal (pl. úgy, hogy „véletlenül” kapcsol valamelyik csatornára), továbbá az, hogy a gyermekek felügyelet nélkül is könnyedén hallgathatnak ilyen tartalmat.

E döntést az Egyesült Államok Legfelső Bírósága a fent említett *FCC v. Pacifica* ügyben helybenhagyta, elfogadva a különleges körülményekre hivatkozó érvelést akkor, ha a beszélő sugárzott médián keresztül továbbítja az üzenetét. A Bíróság helybenhagyta továbbá a Bizottság „illetlen” beszédre alkalmazott definícióját, amely szerint illetlen az

„olyan nyelvhasználat, amely a sugárzott médiára vonatkozó, a mindenkori közösségi mércék alapján nyilvánvalóan megbotránkoztató módon ír le szexuális vagy anyagcserével összefüggő tevékenységeket vagy emberi szerkezet bármely napszakban, amikor valós annak veszélye, hogy a hallgatóság körében gyermekek is lehetnek.”²²

A Bíróság a rendzavarással foglalkozó ügyekben alkalmazott mérce alapján megállapította, hogy eltérő lett volna az ügy kimenetele, ha a műsort más időpontban adják le. A döntés, mint azt a Bíróság is megállapította, igen kis többséggel született, és figyelembe vette az FCC arra vonatkozó ígéretét, hogy a hatóság nagy gonddal és körültekintéssel jár majd el – azaz igen megszorító módon alkalmazza az illetlenségre vonatkozó szabályokat.²³ Ez a *Pacifica*-mérce szó szerinti alkalmazásához vezetett, vagyis az FCC csak abban az esetben indított eljárást, ha ténylegesen a *Pacifica*-ügyben vizsgált hét „csúnya szó” valamelyikét használták; a gyakorlatban még a *Pacifica*-ügyben tett pontosítás után is alig indult eljárás.

Az FCC később arra az álláspontra helyezkedett, hogy mivel a műsorszolgáltatók képesek kijátszani a *Pacifica*-tilalmat egyszerűen úgy, hogy a tiltott szavak használatát elkerülve közlik szeméremsertő üzeneteiket, ezért megváltoztatta eljárás módját: az elfogadott definíció alapján az esetek inkább „szövegösszefüggésen” alapuló értelmezésével kell kimutatni a szeméremsertő tartalmakat még akkor is, ha a kérdéses szavak nem szerepelnek az adott tartalomban. Mindamellet a szabályt a gyakorlatban igen ritkán kellett érvényesíteni.²⁴ A kilencvenes években az FCC a kérdés még inkább egyértelművé tétele érdekében „mentességet biztosító” szabályokat vezetett be, amelyek a reggel hat órától este tíz óráig tartó időszakra korlátozták az illetlen tartalmakra vonatkozó szabályok alkalmazását. 2001-ben, hogy a műsorszolgáltatók számára útmutatást nyújtsanak, terjedelmes állásfoglalást adtak ki arról, hogy a Bizottság hogyan alkal-

²¹ Uo., 729.

²² Citizen's Complaint Against *Pacifica* Found. Station WBAI (FM), N.Y., N.Y. 56 F.C.C. 2d 94 (1975) 11. bek.

²³ Vö. *FCC v. Pacifica* (I. 20. lj.) például Powell bíró párhuzamos indokolását, 760., de I. ugyancsak a Brennan bíró különvéleményében megfogalmazott megjegyzést, 769.

²⁴ Vö. In re Application of WGBH Educ. Found., 69 F.C.C.2d 1250, 10. bek.

mazza a szabályokat.²⁵ A sugárzott médiában bekövetkezett konkrét eseményekre válaszul azonban 2003-ban jelentősen megváltozott a vonatkozó szabályok végrehajtásának módja.²⁶ A polémia 2002-ben kezdődött, amikor a népszerű könnyűzenei ikon, Cher a hírhedt „b-betűs szót” használta, amikor átvette az American Music Awards életműdíját.²⁷ A következő évben más televíziós zenei díjátadókon Bono, az énekes, és Nicole Richie televíziós személyiség szintén használták a „b-betűs szót” az ünnepség alatt.²⁸ Ezek az esetek nem forgatókönyv szerint történtek, és a műsorszolgáltató előzetesen nem tudott róluk, továbbá a kifejezés töltelék-szóként került elő.²⁹ Jóllehet az FCC megállapította az illetlenségre vonatkozó szabályok megsértését, kezdetben mégsem szabott ki bírságot a díjátadók tekintetében, inkább tájékoztatást küldött a műsorszolgáltatóknak az új szabályokról.³⁰ A műsorszolgáltatók fellebbeztek a szabálmódosítás ellen, és az ügyeket a New York-i másodfokú bíróság összevontan tárgyalta.

2007-ben a másodfokú bíróság megállapította, hogy az FCC szabálmódosítása a váratlan káromkodásokkal kapcsolatban önkényes és kiszámíthatatlan, továbbá sérti a szövetségi közigazgatási jogszabályokat.³¹ A bíróság kifejtette, hogy a Legfelső Bíróság *Pacifica*-ügyben hozott döntésének egyik indoka éppen az volt, hogy az FCC szavatolta, hogy hatóságként csak korlátozott mértékben szabályozza az illetlenséget.³² A bíróság azt állapította meg, hogy jóllehet a fenti incidensek megtörténtekor ez a visszafogott szabályozás volt érvényben, az FCC az intézkedéssel felülírta valamennyi korábbi ügyben hozott döntését, amely szerint a *váratlan* káromkodások nem szankcionálhatók az FCC illetlenségre vonatkozó szabályai alapján.³³ Ennek következtében a műsorszolgáltatók nem láthatnák előre, hogy mely tartalmak minősülnek

²⁵ Industry Guidance on the Commission's Case Law Interpreting, 18 U.S.C. § 1464 and Enforcement Policies Regarding Broadcast Indecency. Policy Statement, 16 F.C.C.R. 7999 (2001).

²⁶ Az FCC megváltozott szabályozásáról általánosságban I. pl. Lili LEVI: Chairman Kevin Martin on Indecency: Enhancing Agency Power. 60 *Federal Communications Law Journal* 19 (2008), 24. skk.

²⁷ Az FCC által illetlennek talált megjegyzés a következőképpen hangzott: „A kritikusok (...) szerint minden évben rosszul áll a szénám. Ja. Hát basszák meg!”

²⁸ A kérdéses idézetek: a 2003-as Golden Globe díjátadón a díj átvételekor Bono ezt mondta: „Hát ez tényleg, tényleg kibaszott klassz.” A 2003-as Billboard Music Awards díjátadón, miközben Paris Hiltonnal közösen átadott egy díjat, Richie ezt mondta: „Próbáltál már bármi szart kiszedni egy Prada-retikülből? Hát nem olyan kibaszott egyszerű.”

²⁹ Érdemes megjegyezni, hogy az FCC szerint Cher nem káromkodott, de szavai szexuális konnotációval bírtak. Emellett a Bizottság úgy találta, hogy Richie hivatkozása a (tehén)szarra szó szerint értendő.

³⁰ Complaints Against Various Broadcast Licensees Regarding Their Airing of the „Golden Globe Awards” Program. Memorandum Opinion and Order. 19 F.C.C.R. 4975., 16. bek. (2004).

³¹ *Fox TV Stations, Inc. v. FCC*, 489 F.3d 444 (2d Cir. 2007).

³² L. 23. lj.

³³ Vö. In re Complaints Against Various Broadcast Licensees Regarding Their Airing of the “Golden Globe Awards” Program. 18 F.C.C.R. 19859. 12. bek. (FCC Enforcement Bureau 2003): „Jóllehet a Bizottság legutóbbi gyakorlata szerint a »b-betűs szó« elszigetelt vagy váratlan elhangzásai nem minősültek illetlennek, illetve nem voltak maguk után intézkedést, a mai döntés alapján kijelenthetjük, hogy az ilyen értelmezés a továbbiakban nem minősül helyes jogalkalmazásnak.” L. Robert M. O'NEIL: Indecency, the First Amendment, and the FCC. 60 *Federal Communications Law Journal* 12 (2008), aki ugyancsak kiemeli, hogy a váratlan káromkodások nem merítettek volna ki egyetlen, a *Pacifica*-ügyben hozott döntés után használatos, vagy az FCC szabályzatában megadott kritériumot sem (13.).

jogellenesnek, illetve mely tartalmak élveznek védelmet.³⁴ A bíróság álláspontja szerint az FCC eljárása és érvelése teljes egészében önkényes és kiszámíthatatlan volt. Az FCC fellebbezést nyújtott be a döntés ellen a Legfelső Bírósághoz.

Szoros, 5:4 arányú döntésével a Legfelső Bíróság megsemmisítette a másodfokú bíróság döntését, és visszaküldte azt a fellebbezési bírósághoz.³⁵ A Scalia bíró által jegyzett többségi döntés szerint a másodfokú bíróság tévedett az ügy elemzésekor. A Legfelső Bíróság véleménye szerint az FCC-nek nem kötelessége meggyőzni a bíróságot arról, hogy az új szabályozás jobb lenne a meglévő szabályozásnál, elegendő csupán annyit bizonyítania, hogy a közigazgatási eljárás szabályait betartva és a jogalapelül szolgáló jogszabályoknak megfelelően járt el:

„Alapvetően (...) a hatóság azon döntése, hogy eseti alapon vizsgálja az egyedi, egymástól elkülönülő káromkodások nyilvánvalóan megbotránkoztató voltát, sem nem önkényes, sem nem kiszámíthatatlan. Mint rámutattunk, vélhetően még Geoffrey Chaucer *Molnár meséje* című történetének főműsoridőben történő előadása sem keltené fel különösebben nagyszámú olyan gyermek figyelmét, akik elég idősek ahhoz, hogy megértsék a történetet, de elég fiatalok ahhoz, hogy kárt szenvedjenek tőle. (...) Attól, hogy az ügynökség fenntartja mérlegelési jogának egy részét, a vizsgált díjtadókon használt sértő nyelvezet ügynökségi szabályozása nem válik sem önkényessé, sem kiszámíthatatlanná.”³⁶

A Legfelső Bíróság lényegében úgy vélte, hogy a másodfokú bíróság helytelen elemzésre alapozta feltételezéseit:

„Ha a Bizottság intézkedése a szó mindennapi értelmében nem volt sem önkényes, sem kiszámíthatatlan, úgy megfelelt a közigazgatási eljárási törvény önkényességgel és kiszámíthatatlansággal kapcsolatos előírásainak. Az, hogy az alkotmány szerint is jogszerű-e, külön kérdés, amit külön alkotmányossági vizsgálat során kell vizsgálni.”³⁷

³⁴ A Bíróság felsorolta a közigazgatási eljárás során hozott döntéseket: a Bizottság először azon az állásponton volt, hogy a váratlan káromkodások a Bizottság hosszú ideje követett szabályozása alapján nem vonnak maguk után intézkedést. Azután ezt a döntést a teljes Bizottság megsemmisítette. Az FCC ekkor arra az álláspontra helyezkedett, hogy a „b-betűs szó” a szexuális tevékenység egyik legdurvább, legszabadszajúbb leírása az angol nyelvben, következésképpen nyilvánvalóan sérti a jelenkor közösségi normáit. In re Complaints Against Various Broadcast Licensees Regarding Their Airing of the „Golden Globe Awards” Program. 18 F.C.C.R. 19859. 8. bek.

³⁵ *FCC v. Fox Television Stations, Inc.*, 556 U.S. 502, 529, 129 S.Ct. 1800, 173 L.Ed.2d 738 (2009).

³⁶ Uo., 1814.

³⁷ Uo., 1812. A *Fox*- és a *CBS*-ügyben (l. lentebb) az alperesek azzal érveltek, hogy az FCC médiaközvetítésekben előforduló illetlenségre vonatkozó szabályozása alkotmányellenesen sérti a szólásszabadságot. Ugyanakkor mindkét eljáró másodfokú bíróság tartózkodott e kérdés vizsgálatától, minthogy a bíróságok előjoga, hogy lehetőség szerint ne az alkotmány, hanem más, alacsonyabb jogforrás alapján döntsének az ügyekben. A bíróságok ezért a közigazgatási jog elemzésére támaszkodtak. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a bíróságok egyáltalán nem foglalkoztak az alkotmányossági kérdésekkel.

Más szóval, a valóban releváns kérdést – ti. hogy sor került-e az Első Alkotmánykiegészítés szólásszabadságra vonatkozó előírásainak megsértésére – a Legfelső Bíróság nem érintette, mert az eredeti döntés a közigazgatási jog követelményein alapult.³⁸

Az eljárás megismétlésére utasított másodfokú fellebbezési bíróság ismét meghallgatta az érveket, és 2010. júliusi döntésében kimondta, hogy a szabályozás alkotmányellenesen homályos volt és visszatartó hatást gyakorolt a védelmet élvező megnyilvánulásokra.³⁹ A bíróság felvette a kesztyűt az FCC illetlenségre vonatkozó elemzésének bizonytalanságával szemben, és rámutatott, hogy ugyanazok a szavak, amelyek bizonyos szövegösszefüggésben illetlennek minősülnek, más szövegösszefüggésben elfogadhatók a Bizottság számára. Emellett eltérő megítélés alá estek más, hasonló szavak kifejezések, amelyekkel kapcsolatban hasonló reakció lenne elvárható.⁴⁰ A bíróság megállapította, hogy a szöveggörnyezet jelentősége ellenére az illetlenséget megállapító döntések indokolása megkülönböztethetetlen az ellentétes indokolástól, amelynek értelmében ugyanaz az anyag elfogadhatónak minősült:

„A Bizottság azt állítja, hogy a nyilvánvaló megbotrántoztatás általa alkalmazott háromtényezős tesztje egyértelműen eligazítja a műsorszolgáltatókat azzal kapcsolatban, hogy mi az, amit illetlennek talál. Ám ezen esetek mindegyikében, a Bizottság indoklása egy vagy több ilyen tényező megismétléséből állt, anélkül, hogy részletezte volna, miként alkalmazta azokat. Így például a »lószar« (*bullshit*) kifejezés illetlennek bizonyult, mert »közönséges, szemléletes és világos«, míg a »pöcsfej« (*dickhead*) nem minősült illetlennek, mert »nem eléggé közönséges, világos vagy szemléletes«. Ez aligha szolgál eligazításul a műsorszolgáltatók számára arra nézvést, hogy a jövőben a Bizottság hogyan alkalmazza a kérdéses tényezőket.”⁴¹

A másodfokú bíróság megállapítása szerint a szabályozás bizonytalan volta „dermesztő hatást” (*chilling effect*) gyakorol a védett megnyilvánulásokra. Elismerve az ilyen természetű megnyilvánulások szabályozásának nehézségeit, a bíróság kijelentette:

„A nemiség és a szexuális vonzalom mágneses ereje már a trójai háború óta bizonyosan az emberi érdeklődés egyik legközkedveltebb témája. Az emésztőrendszer és ürítés is előkelő helyet foglal el az emberi gondolkodásban. Azzal, hogy megtilt minden »nyilvánvalóan megbotrántoztató« utalást a nemiségre, a nemi szervekre és az ürítésre anélkül, hogy eligazítással szolgálna a »nyilvánvalóan megbotrántoztató« kifejezés értelméről, az FCC valójában megdermeszti a szólásszabadságot, mert a műsorszolgáltatók nem tudhatják, hogy az FCC a jövőben mely megnyilvánulást talál majd megbotrántoztatónak. Azzal, hogy a döntés kockázatát e bonyolult és összetett kérdéskörben a műsorszolgáltatókra hárítja, az FCC olyan értékes anyagok tekintetében készlet öncenzúrára, amely anyagoknak az Első Alkotmánykiegészítés teljes körű védelmét kellene élvezniük.”⁴²

³⁸ A közigazgatási jogi vonatkozások elemzéséért l. Dave E. HUTCHINSON: „Fleeting Expletives” Are the tip of the Iceberg: Fallout from Exposing the Arbitrary and Capricious Nature of Indecency Regulation. 61 *Federal Communications Law Journal* 229. (2009).

³⁹ *Fox Television Stations, Inc. et al. v. FCC*, 613 F.3d 317 (2d Cir. 2010).

⁴⁰ Uo., 330.

⁴¹ Uo.

⁴² Uo., 334.

A Bíróság – álláspontja alátámasztása céljából – a szabályozás szólásszabadságot megdermesztő voltára három példát hozott fel, ahol a műsorszolgáltatók az FCC illetlenség miatt alkalmazható szankcióitól tartva úgy döntöttek, nem adnak le bizonyos, a közéleti vita szempontjából fontosnak tekinthető anyagokat.⁴³

E döntésével a másodfokú bíróság lényegében provokálta a Legfelső Bíróságot, hogy vizsgálja felül a *Pacifica*-ügyben kidolgozott jogelvek megfelelőségét.⁴⁴ Az FCC 2010 augusztusában bejelentette, hogy közvetlenül a Legfelső Bírósághoz történő fellebbezés helyett az ügy másodfokú újratárgyalását kezdeményezi,⁴⁵ azt azonban 2010 novemberében elutasították.⁴⁶ A kormány az FCC oldalán az ügy felülvizsgálatára irányuló indítványt nyújtott be, amelynek a Legfelső Bíróság 2011 júniusában helyt adott (l. lentebb).

2.2.2. A váratlan meztelenség

A váratlan káromkodásokkal kapcsolatos legutóbbi vitákkal csaknem egy időben robbant ki a „váratlan meztelenségről”⁴⁷ szóló vita. Jóllehet az ítélezési gyakorlat viszonylag szűkös a sugárzott televíziós műsorokban megjelenő meztelenség elfogadható mértékével és körülményeivel kapcsolatban,⁴⁸ a mára hírhedtté vált „ruhabíró”-ügy kiemelt figyelmet biztosított a kérdésnek.

A 2004-es dallasi Super Bowl mérkőzés félidei szünetében Janet Jackson és Justin Timberlake énekesek előadták a *Rock Your Body* c. duettet. Amikor a szám vége felé Timberlake azt a részt énekelte a szövegből, hogy, „a dal végére meztelenre vertkóztettek”, Timberlake részben leszakította Jackson ruházata felső részének egy darabját, így Jackson bal melle 9/16-od másodpercre fedetlen maradt.⁴⁹ A szülői és családi érdek-képviselői szervezetek felháborodtak, az FCC-t pedig elárastották a panaszok.⁵⁰ A szervezet illetlen tartalom bemutatása miatt haladéktalanul közigazgatási eljárást indított a CBS-szel szemben, és a műsort bemutató hálózatot 550 000 dollárra büntette. A bírság összege a Super Bowl mérkőzést közvetítő CBS-csatornák

⁴³ Uo.

⁴⁴ Uo., 334. és 327.

⁴⁵ A Szövetségi Polgári Eljárásrend értelmében ténybeli vagy jogi hiba esetén az ügyfél kérheti az ügy újratárgyalását az eredeti bíróság előtt.

⁴⁶ *Fox Television Stations, Inc. et al. v. FCC*, 2010. november 22-ei döntés (jegyzékszám: 06-5358-ag), megtalálható pl. a Legfelső Bírósághoz benyújtott fellebbezési végzés iránti kérelem 116a. pontjában (elérhető innen: <http://www.justice.gov/osg/briefs/2010/2pet/7pet/2010-1293.pet.aa.pdf>).

⁴⁷ Váratlan meztelenkedésre akkor kerül sor, ha az adásban rövid ideig látható olyan testrész, amelynek megjelenítése sérti az FCC illetlenségre vonatkozó szabályait.

⁴⁸ Minthogy a káromkodásra vonatkozó *Pacifica*-ügyhöz nem volt hasonló ügy a meztelenséggel kapcsolatban, ezért a Bíróság a váratlan meztelenkedésre vonatkozó szabályokat a *Pacifica*-ügyben alkalmazott gondolatmenet alapján elemezte.

⁴⁹ Érdemes figyelembe venni, hogy a mellbimbó valójában soha nem volt fedetlen. Jackson mellbimbóját fémes anyag takarta; ez kétségbe vonhatja azt az állítását, hogy előzetesen nem tervezte az esetet.

⁵⁰ In re Complaints Against Various Television Licensees Concerning Their February 1, 2004, Broadcast of the Super Bowl XXXVIII Halftime Show, FCC 04-209, 2. bek.; az FCC egyedi panaszokkal kapcsolatos eljárásáról és válaszárol általában l. Genelle I. BELMAS – Gail D. LOVE – Brian C. FOY: In the Dark: A Consumer Perspective on FCC Broadcast Indecency Denials. 60 *Federal Communications Law Journal* 67 (2008).

számán alapult, ezeket egyenként a törvény által megengedett maximális – 27 500 dollár – összegű bírsággal sújtották.⁵¹ A CBS fellebbezett, a másodfokú fellebbviteli bíróság (Third Circuit Court of Appeals) pedig – a fenti ügyben eljáró bírósághoz hasonlóan – megállapította, hogy az FCC váratlan szemérmertlenségre vonatkozó új szabályozása önkényes és kiszámíthatatlan volt, továbbá megsértette a szövetségi közigazgatási törvényt.⁵²

Az FCC közigazgatási döntésének felülvizsgálata során a másodfokú bíróság a következőképp foglalta össze a Bizottság elemzését:

„[A] Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a *Halftime Show* c. műsor illetlen volt, mivel nemi szervet jelenített meg és sértette a »sugárzó médiumra vonatkozó aktuális közösségi kritériumokat.« E döntés meghozatala során az FCC kontextuális elemzés alapján jutott arra, hogy Jackson mellének közszemlére tétele: (1) természetes és egyértelmű, (2) sokkoló és provokatív, valamint (3) futólag megjelenő volt. Az FCC továbbá úgy vélte, hogy a kép megjelenésének futólagos voltát ellensúlyozta a másik két tényező. A Bizottság által alkalmazott mérce a testület 2001-es elvi állásfoglalásából származik, amely kettős kritériumot állított fel az illetlenség vizsgálatára: (1) »az anyagnak a nemi aktust vagy kiválasztást, illetve az ezeket szolgáló szerveket kell leírnia vagy megjelenítenie«, és (2) »nyilvánvalóan megbotránkoztatónak kell lennie a közösség mindenkori, az adott médiumra vonatkozó mércéje szerint«.⁵³

A másodfokú bíróság kiemelte, hogy 2001-ben az FCC új kritériumokat határozott meg a vizsgált anyagok megbotránkoztató voltának vizsgálatához:

„(1) a nemi aktus vagy kiválasztás, illetve az ezeket szolgáló szervek ábrázolásának kifejezett vagy szemléletes volta; (2) az, hogy az anyag hosszasan foglalkozik, vagy ismételve, részletesen ismerteti nemi vagy kiválasztási aktust, illetve az ezeket szolgáló szerveket; (3) hogy az anyag vágykeltésre, izgatásra vagy öncélú megbotránkoztatásra irányul-e.”⁵⁴

A CBS-szel szembeni intézkedés során a Szövetségi Kommunikációs Bizottság úgy találta, hogy a műsorszolgáltató az FCC-szabályozás alkalmazásában „szándékosan” járt el, mert nem tette meg a megfelelő intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az illetlen tartalom ne kerüljön adásba. A Bizottság a *respondeat superior* – azaz a munkáltatói felelősség – elvével érvelt, amelynek alapján a műsorszolgáltató felelősséggel tartozik a munkavállalói, azaz jelen esetben az énekesek, Timberlake és Jackson cselekedeteiért.⁵⁵

⁵¹ In re Complaints Against Various Television Licensees Concerning Their February 1, 2004, Broadcast of the Super Bowl XXXVIII Halftime Show, FCC 04-209., 1. bek.

⁵² *CBS Corp. et al. v. FCC*, 535 F.3d 167, 209 (3d Cir. 2008).

⁵³ Uo., 173.

⁵⁴ Vö. In re Industry Guidance on the Commission's Case Law Interpreting 18 U.S.C. § 1464 and Enforcement Policies Regarding Broadcast Indecency. 16 F.C.C.R. 7999, 8002 (2001).

⁵⁵ Az FCC eredetileg úgy találta, hogy a CBS cselekménye „szándékosan” volt, minthogy szándékosan közvetítették a *Half Time Show*-t, függetlenül attól, hogy a meztelenkedést szándékukban állt-e közvetíteni. A Bizottság a későbbiekben visszavonta ezt az álláspontját.

Fellebbezésében a CBS azzal érvelt, hogy az FCC új szabályozása eltér a 2004-es Super Bowl idején hatályos szabályozástól. A bekövetkezett eseményeket megelőzően soha nem került sor szankciók alkalmazására véletlen vagy *váratlan meztelenség* miatt. A műsorszolgáltató azzal érvelt, hogy – a *váratlan káromkodásokhoz* hasonlóan – a „ruhahiba” szankcionálása is új szabályozást jelentett, amelyet a műsorszolgáltatók nem láthattak előre, és amit a Bizottság nem jelentett be előzetesen. Ezzel szemben az FCC álláspontja szerint a szankciók megfeleltek a szervezet korábbi gyakorlatának, amely szerint a váratlan meztelenség mindig is ellentétes volt az FCC szabályozásával, és a váratlan káromkodásokra vonatkozó új szabályok nem alkalmazhatók a váratlan meztelenség eseteire. A Bizottság tehát lényegében azzal érvelt, hogy a meztelenségre vonatkozó szabályozás független a káromkodásra vonatkozó szabályozástól.⁵⁶

Az eljáró másodfokú bíróság elfogadta a CBS érvelését és elutasította a Bizottság megállapításait⁵⁷ azon az alapon, hogy a két szabályozás között nincs különbség, és különösen nem volt a 2004-es *Half Time Show* idején. A bíróság, mint említettük, így arra a következtetésre jutott, hogy az FCC új szabályozása önkényes és kiszámíthatatlan, és a közigazgatási eljárás szabályai alapján semmis. Az FCC – a váratlan káromkodások ügyéhez hasonlóan – fellebbezést nyújtott be a másodfokú bíróság döntése ellen.

Röviddel azután, hogy a Legfelső Bíróság semmitette az *FCC v. Fox* ügyben hozott ítéletet, és visszaküldte azt, a Legfelső Bíróság a *Fox*-ügyben hozott döntés indokolása alapján az *FCC v. CBS* ügyben hozott ítéletet is döntés nélkül megsemmisítette, és az eljárás megismétlésére utasította az eljáró bíróságot.⁵⁸ Bár a másodfokon eljáró bíróság (*Third Circuit Court of Appeals*) 2010-ben újratárgyalta az ügyet, egyelőre nem hozott ítéletet, s mivel nincs kiszabott határidő, ezért valószínű, hogy előbb kerül sor a Legfelső Bíróságnak a fentebbi esettel kapcsolatos ítéletének kihirdetésére a másodfokú bíróság döntésével kapcsolatban, amely ebben az ügyben is alkalmazandó új, általános iránymutatást szabhat. Ez azért is tűnik valószínűnek, mert a Legfelső Bíróság az FCC fellebbezési végzésével iktatta a váratlan káromkodás ügyét (*Fox*) együtt tárgyalta a fellebbezési bíróság (ezúttal a *Second Circuit Court of Appeals*) egy döntésével, amely egy foratókönyv alapján a műsorba előre betervezett meztelenkedéssel kapcsolatos FCC határozatra vonatkozik.⁵⁹

Abban az ügyben az FCC az ABC-hálózatot és annak társult vállalkozásait bírságolta meg 2008-ban az *NYPD Blue (New York rendőrei)* c. sorozat egyik 2003-ban sugárzott részéért, amelyben mintegy hét másodpercen keresztül látható volt egy zuhanyozó felnőtt nő hátsó része

⁵⁶ Ez a bírságok mértéke miatt lényeges. Az FCC a *Fox*-ügyben a szabályozás változása miatt nem szabott ki bírságot a műsorszolgáltatókra; az Ügynökség most azzal érvelt, hogy a meztelenkedésre vonatkozó szabályozás nem módosult a Golden Globe díjkiosztóval kapcsolatos szabálmódosítások bejelentése nyomán.

⁵⁷ Vö. *CBS Corp. et al. v. FCC*, 535 F.3d 167 (3d Cir. 2008): „Az a tény, hogy a Bizottság döntése szerint a meztelen női mell egytizenhatod másodpercig történő megjelenítése miatt eljárás indítható, tanúsítja, hogy az ügynökség eltért a korábbi szabályozástól. A rendelkezések maguk alkották a szabályozás változásának bejelentését, ti. azt, hogy a futólag megjelenő képek a jövőben már nem képeznek kivételt az esetlegesen eljárás alapját képező illetlenség alól.”

⁵⁸ A Bíróság egy egymondatos feljegyzésben így is tett. *FCC v. CBS*, 129 S.Ct. 2176 (2009). Mivel az eljáró másodfokú bíróság utalt rá, hogy a szabályozás megváltozott, a Legfelső Bíróság nem vizsgálta, hogy a szabályozás sérti-e a tisztességes eljáráshoz való jogot.

⁵⁹ Legfelső Bíróság, jegyzékszám: 10-1293., a fellebbezésre vonatkozó végzést 2011. június 27-én hozták, döntés a jelenlegi ülészakban várható.

(pontosabban: feneké).⁶⁰ Valamennyi csatornára 27 500 dollár bírságot szabtak ki, vagyis a bíróság teljes összege meghaladta az 1 200 000 dollárt. Jóllehet első látásra úgy tűnik, hogy vannak különbségek a másodfokú bíróság váratlan meztelenséggel kapcsolatban hozott ítéletéhez képest, marasztaló ítéletében a bíróság ezeket nem vette figyelembe, mivel az FCC „az illetlenség megítélésének ugyanazokat a környezetfüggő kritériumait alkalmazta a meztelenedést tartalmazó jelenetre, amelyek a *Fox*-ügyben »megengedhetetlenül pontatlannak« bizonyultak.”⁶¹ Éppen ezért a bíróság úgy vélte, igazodnia kell a *Fox*-ügyben hozott korábbi döntéshez. Ez jól mutatja, mennyire tágran értelmezhető az FCC illetlenségre vonatkozó szabályozásának elutasítása a másodfokú bíróság által, így helyes volt a két ügyet egyesítve a Legfelső Bíróság elé terjeszteni.

2.3. A *Pacifica*-ügy illetlenség-értelmezése az idő próbáján

Küszöbönálló ítéletében a Legfelső Bíróság lényegében sokkal több mindenre ad majd választ, mint csupán a váratlan káromkodásokkal és forgatókönyv szerinti meztelenedéssel kapcsolatos FCC-döntések érvényességének (pontosabban azoknak a másodfokú bíróság általi megsemmisítésének) kérdésére. A bíróság azt is el fogja dönteni, hogy a *Pacifica*-ügyben alkalmazott illetlenség-teszt kiállja-e az idő próbáját. Érdekes módon, a *Pacifica*-ügyben a véleményt megfogalmazó bíró, aki a döntést hozó tanács utolsó olyan tagja, aki ma is a Legfelső Bíróság bírója, a Legfelső Bíróság első *Fox*-döntésével kapcsolatban különvéleményt fogalmazott meg.⁶² Különösen a Bíróság összetételében történt változások miatt érdekes kérdés, hogy vajon a *Fox*-ügyben nagyon kis többséggel hozott és az Első Alkotmánykiegészítéssel kapcsolatos ügyekre nem vonatkozó döntéshez képest most vajon eltérő eredmény születik-e. Nem véletlen, hogy a bírósági megfigyelők jó ideje azt találgatják, melyik bíró hogyan szavaz majd.⁶³ A fő kérdés nem csupán az, hogy az illetlenségre vonatkozó szabályozás kiszámítható-e a műsorszolgáltatók számára, hanem az is, hogy értelmes-e még a műsorszórást más terjesztési módoktól, így a kábeltelevíziós és műholdas terjesztéstől eltérő módon kezelni, nem is beszélve arról a még inkább alapvető kérdéstől, hogy az internetes tartalmak általános elterjedtsége nem kíván-e egy egészen más megközelítési módot.

⁶⁰ A műsor előtt a nézők figyelmét felhívták arra, hogy az adás „felnőtt nyelvhasználatot és részleges meztelenséget tartalmaz”.

⁶¹ *ABC et al v. FCC*, Second Circuit Court of Appeals, 2011. január 4., még nem jelent meg a *Federal Reporter*-ben, de elérhető itt: 2011 WL 9307, és megtalálható pl. a Legfelső Bírósághoz benyújtott fellebbezési végzés iránti kérelem 118a. bekezdésében (l. 46. lj.).

⁶² Vö. ezzel kapcsolatban részletesen: Jerome A. BARRON: *FCC v. Fox Television Stations and the FCC's New Fleeting Expletive Policy*. 62 *Federal Communications Law Journal* 567 (2010) 579.

⁶³ Vegyük pl. a CBS-t az *FCC v. CBS* ügyben képviselő ügyvéd, Robert Corn-Revere, az *FCC v. Fox Television Stations, Inc.: Awaiting the Next Act* c. írás (*Cato Supreme Court Review 2008-2009*, 295–319, elérhető innen: www.cato.org/piibs/scr/2009/FCCvFox-CornRcvere.pdf) szerzőjének álláspontját: „[A] *Fox*-döntés még távolról sem az utolsó felvonás, sokkal inkább felvonásközi szünet csupán. Az ügyet nem csupán szoros szavazással, hanem igen szűkös alapon döntötték el”; BARRON i. m. (62. lj.) 584.; Angela J. CAMPBELL: *Pacifica* Reconsidered: Implications for the Current Controversy over Broadcast Indecency. 63 *Federal Communications Law Journal* 195 (2011): a szerző terjedelmes elemzésben mutat rá, hogy már az eredeti *Pacifica*-döntés is szoros volt.

A televíziós hálózatok első és egyúttal egyik legfőbb érve az volt, hogy a műsorszolgáltatók számára milyen nehézséget jelent annak megállapítása, hogy bizonyos tartalmak közzétételével vajon veszélyes terepre tévednek-e. Az eljáró másodfokú bíróság is ez alapján hozta meg döntését. E nehézséggel kapcsolatos jeles példa az FCC döntése azzal kapcsolatban, hogy az ABC csatorna bemutatta Steven Spielberg Tom Hanks főszereplésével készített díjnyertes filmjét, a *Ryan közlegény megmentését*. Jóllehet egy korábbi bemutatás kapcsán az FCC már kimondta, hogy a film nem minősül illetlennek, a CBS-szel szemben a *Half Time Show* kapcsán lefolytatott eljárás miatt az ABC hálózathoz tartozó néhány társult vállalkozás nem adta le a filmet az ABC által tervezett időpontban, a 2004-es Veteránok Napján. A film szemléletesen ábrázolja a háborút, különösen az elején igen szemléletes és erőszakos az 1944-es normandiai partraszállás kezdetének ábrázolása. A panaszos szemszögéből még lényegesebb, hogy a film nyelvezete is igen durva, beleértve az olyan szavakat, mint a „basszus” és változatai, a „szar” és a „köcsög” (*bastard*). Az ABC a műsor előtt veterán katonákat szólaltatott meg, akik figyelmeztettek a film szemléletességére, ám hangsúlyozták, hogy arra szükség van a háború pusztításának realiztikus ábrázolásához. Ezen túlmenően az ABC figyelmeztetett arra, hogy a film nem megfelelő gyermekek számára, és kizárólag felnőtt nézőknek szánták, valamint rámutatott a filmben használt „durva, trágár nyelvezetre”, és feltüntette az iparágban használatos önkéntes tartalom-megjelölést.

Az FCC-t elárasztották a szülői és családi szervezetek panaszai, amelyek elsősorban a filmben használt nyelvezetre irányultak. A Bizottság úgy találta, hogy a *Pacifica*-ügyben hozott döntés és az azon alapuló szabályozás értelmében a film nem minősül illetlennek, annak ellenére sem, hogy igen gyakran hangzik el benne a „b-betűs szó”. Ahhoz, hogy a film hitelesen tudja ábrázolni a háborút, szükség volt a durva és szalonképtelen nyelvezetre, és az FCC álláspontja szerint e nyelvezetet nem *nyilvánvalóan megbotrányozó* módon használták. Jóllehet az FCC azzal magyarázta a szó díjátadó ünnepségen történő használatának kontextusbeli különbözőségét, hogy ott „az nem rendelkezett semmiféle független politikai, tudományos vagy egyéb saját értékkel”,⁶⁴ továbbá hivatkozott arra, hogy a díjátadóról készített műsort családi műsorként adták le (szemben az előbb említett filmmel, amelynek esetében a csatorna többszörösen figyelmeztette a nézőket), a *Fox*-ügyben hozott döntésben a másodfokú bíróság az FCC-nek ezt a magyarázatát pontosan annak alátámasztására használta fel, hogy a testület szabályozása kiszámíthatatlan a káromkodások, különösen a „váratlan káromkodások” tekintetében. A bíróság, úgy tűnik, arra mutatott rá, hogy amennyiben a káromkodás szándékos, előre eltervezett és átgondolt, úgy az FCC elfogadhatónak találhatja, ha beleillik a történet összefüggésébe.⁶⁵ Ha ugyanakkor a káromkodás nem szándékos, hanem hirtelen vagy véletlenszerű, úgy valamilyen sértőbbnek, a szemérem elleni nagyobb vétségnek minősül, és jelentős bírsághoz vezethet a

⁶⁴ Ezáltal a szóhasználatot csupán „közönséges”-ként kategorizálta.

⁶⁵ Az eljáró másodfokú bíróság bírálta, hogy az FCC a szövegösszefüggésre hivatkozva a *Pacifica*-ügynek e részére hagyatkozott, mert a „szövegösszefüggésen” alapuló érvelés valójában az Első Alkotmánykiegészítés korlátozása kivételes voltának és szűk alkalmazási körének kiemelését szolgálta, *Fox TV Stations, Inc. v. FCC*, 613 F.3d 317 (2d Cir. 2010), 333.

műsorszolgáltatók oldalán. A bíróság úgy találta, hogy e kettősség lehetetlen helyzetet teremt a műsorszolgáltatók számára.

A „kockázatos” tartalmak bemutatathóságával kapcsolatos döntés jelentőségét még jobban bizonyítja az FCC szabályozásának változását és a hatósági eljárások számának növekedését kísérő jogszabályváltozás. A 2005-ös, az illemszabályoknak a műsorszolgáltatásban történő érvényesítéséről szóló törvény (*Broadcast Decency Enforcement Act*) a tízszerezésre, vagyis 325 000 dollárra emelte az obscén vagy illetlen tartalmak bemutatása miatt egyes törvénysértések után, illetve – folytatólagos törvénysértés esetén – naponta kiszabható bírság összegét.⁶⁶ E jelentős emelés megfelelő visszatartó erőt jelent a vitás tartalmak bemutatásával szemben.

A második érv, amelyet az Egyesült Államok Legfelső Bíróságának tisztázni kellene, a földfelszíni sugárzású és a kábelen vagy műholdas terjesztésben végzett műsorszolgáltatás megkülönböztetésével kapcsolatos. Jóllehet ez a kérdés már korábban is felmerült, és a Legfelső Bíróság elutasította az arra irányuló törekvéseket, hogy a kábelcsatornákra a földi sugárzáshoz hasonló szabályozás vonatkozzék az illetlen tartalmak tekintetében,⁶⁷ a probléma továbbra is releváns. Nem csupán azért, mert a Legfelső Bíróság álláspontjától függetlenül a Kongresszusban gyakoriak – bár rendre sikertelenek – az olyan jogalkotási indítványok,⁶⁸ mint például néhány évvel ezelőtti kötelező „à la carte” rendszer bevezetése, amelynek értelmében a kábelcsatornák számára lehetővé kellett volna tenniük, hogy a fogyasztó maga választhassa ki a nézni kívánt csatornákat ahelyett, hogy egy előre összeállított csomagra fizet elő,⁶⁹ hanem azért is, mert az Egyesült Államok háztartásainak több mint 80%-a kábelen vagy közvetlen műholdas sugárzáson keresztül kapja a tévéműsort a hagyományos antennarendszer helyett.⁷⁰ Továbbra is érvényes az az általános alapfeltevés, hogy a műholdas- és kábelcsatornák esetén az előfizető egy korábbi, aktív döntésén van a hangsúly, ez ugyanakkor korlátozza annak az érvnek a súlyát, amely a szolgáltatott műsortartalom elterjedtségére és hozzáférhetőségére hivatkozik a gyermekek tekintetében, hiszen ők jellemzően – de legalábbis gyakran – korlátozás nélkül hozzáférhetnek a kábelcsatornákhöz, ha az adott háztartás előfizetett azokra. Figyelembe kell venni, hogy például az előre meghatározott tartalmakhoz való hozzáférést korlátozó ún. V-Chip alkalmazásán kívül egyszerűbb megoldások is a szülők rendelkezésére állnak a tartalom korlátozására ebben a modellben.⁷¹ Mindazonáltal továbbra is felvethető a kérdés, hogy az adott körülmények

⁶⁶ 109–135. sz. tv., amely módosította az U.S.C. 503(b)(2) kongresszusi határozatot.

⁶⁷ *United States v. Playboy Entertainment Group, Inc.*, 529 U.S. 803 (2000). Ebben az ügyben megemmisítették a megfelelő időpontban való közvetítésre vagy a kódolásra vonatkozó előírásokat az elsősorban szexuális tárgyú anyagokat közvetítő kábeltelevíziók vonatkozásában, mert a kábeltechnológia lehetővé teszi a nemkívánatos csatornák háztartásonkénti önálló letiltását.

⁶⁸ Vö. O'NEIL i. m. (33. lj.) 15. skk., az FCC hatáskörének bővítésére irányuló kísérletekről.

⁶⁹ Vö. LEVI i. m. (26. lj.).

⁷⁰ Vö. John C. QUALE – Malcolm J. TUESLEY: *Space, the Final Frontier – Expanding FCC Regulation of Indecent Content onto Direct Broadcast Satellite*. 60 *Federal Communications Law Journal* 37 (2008), aki ugyancsak alaposan tárgyalja a szabályok esetleges kiterjesztését a kábeltelevíziózásra (39. skk.), de elutasítja ezt a lehetőséget; Adam THIERER: *Why Regulate Broadcasting? Toward a Consistent First Amendment Standard for the Information Age*. 15 *CommLaw Conspectus* 431 (2007) 438. (33. lj.)

⁷¹ Vö. THIERER i. m. (70. lj.) 471. skk. a V-Chipről és általában kritikusan a megkülönböztetésről, tekintettel a technológiák konvergenciájára.

között szükség van-e a gyermekekre káros tartalom nem-médiaspecifikus kategorizálására, majd azonos tartalomkorlátozások alkalmazására az olyan összehasonlítható médiumok esetében, mint a televízió különböző formái (függetlenül attól, hogy földi sugárzásról, vagy kábeltől van szó).⁷² Az Első Alkotmánykiegészítés fényében ez komoly nehézségekhez vezetne, éppen ezért nem valószínű, hogy a meglévő, a *Pacifica*-ügyben hozott döntésen alapuló szabályozást valaha is alkalmazni fogják a kábel- vagy műholdas televízió- és rádióadásokra. Azonban, ha valóban a kiskorúak védelme a központi probléma, akkor megnyílhatna az út a kérdés egységesebb kezelése felé. Ebben az összefüggésben a Legfelső Bíróság a szigorú vizsgálati kritériumok alkalmazásával azt az alapvető kérdést is megválaszolhatná, hogy egyáltalán szükség van-e az efféle „illetlen” tartalmak szabályozására és, ha igen, milyen mértékben. Másképpen megfogalmazva, hogy a *Pacifica*-ügy óta végbement társadalmi és technológiai változások szükségessé vagy lehetőséggé teszik-e a kérdés újraértékelését.⁷³

Éppen ezért az *FCC v. Fox* és az *FCC v. ABC* egyesített ügyekben hozott döntés átalakíthatja az Egyesült Államok szólásszabadsággal kapcsolatos érvrendszerének egyik legfontosabb sarokkövét. Az elkövetkező évek során ez önmagában elegendő anyagot biztosíthatna az új összehasonlító elemzések számára; mi azonban, a jelen tanulmányban a már fennálló különbségek megvilágítása érdekében, a *Pacifica*-ügy jelenlegi érvrendszerének néhány következményét fogjuk röviden megvizsgálni európai összehasonlításban.

⁷² Rendkívül élesen bírálja a jelenlegi megkülönböztetést pl. Clay CALVERT: The Two-Step Evidentiary and Causation Quandary for Medium-Specific Laws Targeting Sexual and Violent Content: First Proving Harm and Injury to Silence Speech, then Proving Redress and Rehabilitation Through Censorship. 60 *Federal Communications Law Journal* 167 (2008); válaszol erre, a médiumokon átívelő kínálat (azonos tartalom / különböző médiumok és szabályok) problémáját is tárgyalva: Matthew C. HOLOHAN: The Decline of Medium-Specific Content and the End of Medium-Specific Content Regulation: A Response to Professor Calvert. 60 *Federal Communications Law Journal* F. 48 (2008). A digitális videórögzítők hatását tárgyalja Elizabeth H. STEELE: Examining the FCC's Indecency Regulations in Light of Today's Technology. 63 *Federal Communications Law Journal* 289 (2011), 304. skk.; Roger PILON: Expansion of Indecency Regulation: Presented by the Federalist Society's Telecommunications Practice Group. 60 *Federal Communications Law Journal* 1 (2008), 13., rámutat a műsorsugárzás és a kábeles/műholdas terjesztés gyakorlati összehasonlíthatóságára, hasonlóan Matthew BLOOM: Pervasive New Media: Indecency Regulation and the End of the Distinction between Broadcast Technology and Subscription-Based Media. *Yale Journal of Law & Technology*, 2006–2007. 109., és különösen 116. skk.

⁷³ David C. KOHLER: Sex and Violence in the Media: Some Thoughts on the Importance of Underinclusion as a Barrier to Medium Specific Regulation. 60 *Federal Communications Law Journal* F. 38. (2008), 46. skk., ahol az önszegélyezésen alapuló megközelítésmódok iránti nagyobb figyelem mellett érvel, amelyek megerősítik a szülők ellenőrzési lehetőségeit anélkül, hogy jogszabályi korlátozásokhoz kellene folyamodni. Az új FCC-döntések nyomán kialakult érdeklődésítő eszmecsere található itt: Kevin J. MARTIN – Adam G. CIONGOLI – Robert W. PETERS – Roger PILON – David B. SENTELLE: Expansion of Indecency Regulation: Presented by the Federalist Society's Telecommunications Practice Group. 60 *Federal Communications Law Journal* 1 (2008).

3. Néhány európai szempont az összehasonlításához

3.1. Az Európai Unió néhány alapvető szabálya

A televízióban megjelenő „illetlenség” szabályozása nem az Egyesült Államok sajátossága, az efféle illetlenség szabályozása Európában sem ismeretlen. Mindenekelőtt hangsúlyozni kell, hogy jóllehet az Európai Unió 27 tagállama szuverén állam, ezek az országok úgy döntöttek, hogy szuverenitásuk egy részét átruházzák a nemzetek feletti EU szervezetre annak érdekében, hogy olyan szinten egységesítsék jogrendszerüket, amely lehetővé teszi a (kereskedelmi és egyéb) korlátoktól mentes közös piac jelentette előnyök teljes kihasználását.⁷⁴ Ennek megfelelően a tagállamok a televíziózásra vonatkozó alapvető szabályok egységesítése érdekében 1989-ben megalkották a „Televízió határok nélkül” irányelvet, amely azon az elgondoláson alapul, hogy a televíziózás lényegében a közös piac egyik alapvető szabadságát (határokon átívelő szolgáltatások nyújtásának és igénybevételének szabadságát) kihasználó szolgáltatás.⁷⁵ Egy 1997-es, majd egy 2007-es módosítás nyomán – amely az új technológiai fejleményekre alkalmazta a szabályozást – a jelenleg az „Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv” (AVMS-irányelv)⁷⁶ néven ismert szabályozás hatálya alá tartozik a bármilyen módon terjesztett hagyományos televízió mellett a lekérhető szolgáltatások (*video-on-demand*), így az interneten terjesztett videók és potenciálisan az olyan audiovizuális tartalmú szolgáltatások is, mint a YouTube, amennyiben azokkal kapcsolatban megállapítható a szerkesztői felelősség.⁷⁷

Az irányelv alapvető rendelkezéseinek egy része a kiskorúak védelmével mint közérdekű célkitűzéssel foglalkozik.⁷⁸ E célt középpontba állítva, az irányelv megkülönbözteti a tartalom terjesztésének módozatait. Az irányelv [27. cikk (1) bek.] értelmében tilos közvetíteni olyan tartalmakat, „amelyek súlyosan károsíthatják a kiskorúak fizikai, értelmi vagy erkölcsi fejlődését, és különösen a „pornográf vagy indokolatlan erőszakot tartalmazó műsorokat” hozza fel példaként az efféle tartalomra. A lekérhető médiaszolgáltatások esetében, ahol a fogyasztó maga dönti el, mihez és mikor kíván hozzáférni, nincs ilyen általános tilalom, azonban előírás,

⁷⁴ Mark D. COLE: Überblick zum Europarecht und zu den Medien. In: Udo FINK – Mark D. COLE – Tobias O. KEBER (szerk.): *Europäisches und Internationales Medienrecht*. Heidelberg, Müller, 2008, 1. bek. sk., és Medien im Primärrecht der EG, 10. és köv. bek.

⁷⁵ Uo., Medienrechtliches Sekundärrecht der EG, Fernsehen als zentrale Regelungsmaterie, 60–81.

⁷⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2007/65/EK irányelve (2007. december 11.) a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 89/552/EGK tanácsi irányelv módosításáról, HL L 332., 2007.12.18., 27., kodifikálta az Európai Parlament és a Tanács 2010/13/EU irányelve (2010. március 10.), HL L 95., 2010.4.15., 1.

⁷⁷ Ennek alkalmazási körével kapcsolatban l. Marc D. COLE: The European Legal Framework for On-demand Services. What Directive for Which Services? In: *Whose boots are made for walking? On-demand services – a case for passing regulation, entrusting self/co-regulation or leaving it to general legislation?* IRIS Special 2011.

⁷⁸ Mark D. COLE: Medienrechtliches Sekundärrecht der EG, Fernsehen als zentrale Regelungsmaterie. In: Udo FINK – Mark D. COLE – Tobias O. KEBER (szerk.): *Europäisches und Internationales Medienrecht*. Heidelberg, Müller, 2008. 77. skk.; Oliver C. FÜG: Save the Children: The Protection of Minors in the Information Society and the Audiovisual Media Services Directive. *Journal of Consumer Policy* (2008) 31. 1., 45. skk.; Evelyne LENTZEN: Protection des mineurs et de la dignité humaine. In: *Regulating the new media landscape. A Directive for Audiovisual Media Services without frontiers*. Baden-Baden, EMR Schriftenreihe, 2008. 36, 39. skk.

hogyan e tartalmak csak oly módon legyenek elérhetőek, amely biztosítja, hogy a kiskorúak rendes körülmények között nem láthatják vagy hallhatják az ilyen szolgáltatásokat (12. cikk). Ezeket a korlátozásokat jellegzetesen az olyan technikai megoldások alkotják, mint pl. az, hogy a műsor csak egy meghatározott azonosítószám vagy hasonló kód megadásával dekódolható. A televízióval szemben további követelmény, hogy az olyan műsorok, amelyek „valószínűleg károsíthatják” (vagyis nem „súlyosan károsíthatják”) a kiskorúak fejlődését, olyan időpontokban kerüljenek adásba, amikor általában a kiskorúak nem látják vagy hallják azokat, vagy pedig technikai megoldásokkal (l. az előbb említett kódolást) korlátozzák a hozzáférést. A felnőtteknek szóló időszávban (*watershed times*) bemutatott műsorok esetén – amely időszávot a tagállamok maguk határozzák meg, de rendszerint este 9, 10 vagy 11 órától reggel 5, 6, vagy kivételesen 7 óráig tart – a műsorszolgáltatónak a műsor előtt elhangzó figyelmeztetést vagy a műsor egésze során látható vizuális jelölést kell közzétenniük.

Akárcsak minden más európai uniós irányelv esetében, a tagállamok kötelesek e rendelkezéseket saját jogrendszerükbe átültetni, vagyis az irányelv célja kötelező erővel bír, ám az irányelv nemzeti jogba történő átültetésének módja és megfogalmazása tekintetében a tagállamok szabadon dönthetnek mindaddig, amíg biztosítják az uniós jog hatékony végrehajtását. Éppen ezért eltérések figyelhetők meg a különböző tagállamok között az irányelv alkalmazásában, jóllehet annak legfontosabb rendelkezései általában mindenütt igen hasonló módon kerültek átültetésre.⁷⁹

3.2. A német példa: pornográfia és meztelenség

Az AVMS-irányelv nemzeti alkalmazásának bemutatása és a műsorszolgáltatás gyakorlatának az Egyesült Államokkal való összehasonlítása céljából (természetesen a jelen gyűjtemény tárgyának kontextusában) ehelyütt a német példát használjuk fel.

Mindenekelőtt a büntetőjog tiltja a pornográfia terjesztését, ha az kiskorúak számára is hozzáférhető. A vonatkozó rendelkezés ugyanakkor elismeri a lehetőséget, hogy a terjesztő a hozzáférés megakadályozását célzó technikai és egyéb megoldások alkalmazása esetén mentesülhet a felelősség alól (l. a büntető törvénykönyv [*Strafgesetzbuch* – StGB] 184. és 184d. §-át).⁸⁰ A „kiskorúak védelme a médiában” elnevezésű tartományközi szerződésben (*Jugendmedienschutzstaatsvertrag*, JMStV)⁸¹ is szerepel ez a tiltás, ám egyik nemzeti jogszabály sem (ahogyan az AVMS-irányelv sem) tartalmazza a pornográfia tényleges definícióját. Az obszcenitásra vonatkozó amerikai ítélkezési gyakorlathoz hasonlóan, a német bíróságok gyakorlata szerint is akkor minősül a tartalom jogellenesnek, ha a közönség bemutatása elsősorban a nemi vágy felkelését szolgálja, és kizárólag a vágyra és a szexualitásra összpontosít, és ezáltal a kéjvágy kielégítésének pusztá eszközévé alacsonyítja le az embert.⁸² Az egyik figyelembe veendő (de

⁷⁹ Az AVMS-irányelvnek az egyes nemzeti jogrendszerekbe történő átültetéséről rendelkező törvények angol szövegét l. itt: www.medialaw.lu.

⁸⁰ Angolul elérhető itt: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/index.html.

⁸¹ Angolul elérhető itt: http://www.kjm-online.de/files/pdf1/_JMStV_Stand_13_RStV-mit_Titel_english.pdf.

⁸² Vö. további forrásokkal: Mark D. COLE: Medienstrafrecht. In: Dieter DÖRR – Johannes KREILE – Mark D. COLE (szerk.): *Handbuch Medienrecht*. Heidelberg, Müller, 2011. G 21 és köv. bek.

nem döntő) kritérium e tekintetben a nemi szervek részletes megjelenítése és azok központi szerepe. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a meztelen testek bármiféle megjelenítése sértene az illetlenségre vonatkozó szabályokat, ellenkezőleg: teljesen elfogadott, hogy az ingyenesen elérhető műsorokban félmeztelen női testeket mutatnak napközben, és természetesen a felnőtteknek szóló, 22 órákor kezdődő műsorsávot megelőzően.

A meztelenség nem csupán a dokumentumsorozatokban vagy a terhességet és szülést nyomon követő valóság show-kban fordul elő, hanem az esti filmsorozatokban, és még a reklámokban is. Az utóbbira híres példa egy margarinreklám. A német kritériumok alapján egy meztelen női hátsó rövid ideig tartó megjelenítése, mint a fent említett *New York rendőrei* sorozat esetében, nem minősülne sértő tartalomnak. Egészen bizonyos továbbá, hogy a váratlan, előre be nem tervezett meztelenkedés sem jelentene problémát. Sőt a német tévében is előfordultak már ilyen „cici balesetek”, legutóbb például 2011 júniusában, amikor az egyik kódolatlan adón sugárzott népszerű családi showműsor élő adása alatt a szél megemelte Jennifer Lopez énekesnő laza szabású ruháját, feltárva ezáltal minden alsónemű vagy más ruházat nélküli, teljesen fedetlen mellét.⁸³ Sem ez, sem azok a korábbi esetek, amikor hasonló műsorokban átlátszó öltözékekben jelentek meg a női vendégek, nem vezetett semmiféle médiahatósági intézkedéshez, és az ilyennek nem is lenne jogalapja.

Visszatérve a tiltott pornográfia kérdéséhez: ez a tilalom kizárólag a televízióra vonatkozik, ám független a műsorterjesztés módjától. Mivel az úgynevezett telemédiában – vagyis az internetes és hasonló, nem televíziós tartalmak esetében – megbízható technikai megoldások állnak rendelkezésre a tartalomhoz való hozzáférés blokkolására, a pornográfia tilalma alól vannak bizonyos kivételek. Hozzáférhetővé lehet tenni pornográf tartalmakat például olyan zárt felhasználói csoportok számára, amelyek esetén a hozzáférés engedélyezése előzetes ellenőrzésen alapul (a hozzáférést kérő személy életkorát személyes kapcsolatfelvétellel, pl. postai úton ellenőrzik), és minden egyes újabb hozzáférés esetén azonosítania kell magát a hozzáférést kérő személynek. Így ez a kivétel nem csupán a lekérhető videoszolgáltatások számára jelent könnyebbséget. Az olyan digitálisan közvetített televízió, amelyhez dekóder és személyazonosító kód szükséges, szintén a telemédia kategóriájába tartozik, feltéve, hogy bizonyos csatornák blokkoltak és a fent említett, kétlépéses eljárással hozzáférhetőek csak.⁸⁴ Ily módon az ehhez hasonló tartalom, ahogyan elvileg elérhető az amerikai kábelcsatornákon, a német „tévékészülékeken” is fogható, jóllehet jogilag ebben az esetben nem televíziós tartalomnak minősül, és csak akkor fogható, ha a véletlen hozzáférés elkerülése érdekében kódolva van és dekódert igényel.

A fenti tilalom oka, hogy az ilyen – és az ehhez hasonló – tartalmak egyértelműen súlyosan károsak lehetnek a kiskorúak fejlődésére nézve. Emellett az abszolút tilalom mellett (a telemédia említett kivételével) általános kötelezettség, hogy nem közvetíthető és nem tehető elérhetővé olyan tartalom, amely (ha úgy tetszik: akár elvileg, és nem nyilvánvalóan) károsíthatja (és nem „súlyosan károsíthatja”) a fiatalok fejlődését, kivéve, ha a közzététel vagy elérhetővé tétel számukra rendes esetben nem hozzáférhető módon történik. A hozzáférés – valameny-

⁸³ A művész nevének és a műsor címének (*Wetten Dass*) tetszőleges kombinációja alapján megtalálható az interneten, ezért itt nem szükséges hivatalos forrást említeni.

⁸⁴ További részletekért l. Mark D. COLE: Jugendmedienschutz. In: DÖRR–KREILE–COLE i. m. (82. lj.) H 16 és köv. bek.

nyi televízióműsor és telemédia esetén – korlátozható technikai megoldásokkal vagy a közzététel megfelelő időzítésével. A második esetben a vízválasztó az éjjel 10 és a reggel 6 óra, ha a tartalom 16 éven aluliak számára nem megfelelő, illetve az éjjel 11 óra olyan tartalmak esetében, amelyek egyetlen fiatalok számára sem megfelelők (emellett vannak további előírások is, pl. a csak 12 éven felüliek számára megfelelő tartalmak esetében).⁸⁵

Az itt elemzett második kategória tekintetében is meghatározó az a főszabály, hogy szabadon elérhető műsorban tilos potenciálisan nem megfelelő tartalmakat bemutatni, jóllehet az Egyesült Államokkal ellentétben ez általában inkább az erőszak bemutatására, mintsem a különleges nyelvhasználatra vonatkozik.

3.3. A német példa: a nem megfelelő tartalom és a káromkodások

Azon előírás, miszerint a nem megfelelő tartalmakhoz való hozzáférést vagy technikai megoldásokkal kell megakadályozni, vagy az ilyenek közzétételét az éjszakai órákra kell korlátozni, megkívánja, hogy a tartalomszolgáltató képes legyen előre látni az adott tartalmak potenciális veszélyességét. A műsorszolgáltatókat támogatandó, legyenek akár televíziócsatornák, vagy internetes tartalomszolgáltatók, a német törvényhozás létrehozott egy összetett rendszert, az úgynevezett társszabályozás vagy szabályozott önszabályozás rendszerét. Eszerint a szolgáltatók alkalmazhatják a meglévő korhatári besorolásokat a (mozi- és egyéb) filmekre, hogy meghatározzák a megfelelő időzítést, továbbá kérhetik a filmek értékelését az önszabályozó testületektől, mely esetben az adott filmet a tartományok által létrehozott és a kiskorúak védelméért a média területén felelős felügyelőség⁸⁶ (*Kommission für Jugendmedienschutz*, KJM) hitelesíti. A hitelesítés esetén – ami lényegében mind eljárási, mind tartalmi tekintetben megerősíti az önszabályozó szervezet képességét, hogy hatékony iránymutatással szolgáljon a médiumok számára a kiskorúak védelméről szóló szabályok alkalmazásáról – a szolgáltatók mentesülnek a közvetlen hatósági végrehajtási intézkedések alól, még abban az esetben is, ha bármely konkrét esetben helytelen feltételezéssel éltek. Ez a kiváltság nem vonatkozik azokra a szolgáltatókra, amelyek nem veszik igénybe az ilyen szervezetek szolgáltatásait – a káros tartalmakra vonatkozó szabályok megsértése esetén rájuk a KJM közigazgatási/szabálysértési eljárása vár.

Nem meglepő módon az önszabályozó testületek elé terjesztett anyagok értékelése időről időre eltér a KJM álláspontjától, jóllehet az időközben kialakított kritériumjegyzékek jóvoltából az esetek elbírálása többségében már egységes.⁸⁷ Az eltérő értékeléssel illetett kiugró esetek

⁸⁵ Az ilyen tartalom nem adható le napközben, de a vízválasztó időponthoz közel már igen, azaz nem kell megvárni magát a pontos időpontot, pl. az este 8 óra már megfelelő.

⁸⁶ A tevékenysége angol nyelvű áttekintését l. itt: http://www.kjm-online.de/en/pub/the_kjm/remit.cfm.

⁸⁷ Az önszabályozó testületek hatáskörével kapcsolatban l. Mark D. COLE: Der Dualismus von Selbstkontrolle und Aufsicht im Jugendmedienschutz – Zum Verhältnis von FSF und KJM im System der „regulierten Selbstregulierung“ – Eine Untersuchung aus Anlass des Konflikts und Schönheitsoperationen im Fernsehprogramm. *Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht*, 2005. 462. skk. (az *I want a famous face* c. valóság show-val kapcsolatos vitákról); vö. Mark D. COLE: Zum Beurteilungsspielraum der KJM bei der Bewertung von Jugendmedienschutzfragen. *Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht*, 2010. 929. skk.

általában azok, amelyek a legnagyobb figyelmet kapták vagy a legtöbb nyilvános vitára adtak okot. Számos olyan eset fordult elő, amely párhuzamos az Egyesült Államokkal kapcsolatban idézett példákkal, jóllehet ezek kimenetele gyakran eltérő volt.

A *Ryan közlegény megmentése* c. film vetítése egy ingyenes kereskedelmi csatornán 2003-ban már a tényleges adás előtt vitát kavart. A film filmszínházi besorolása alapján este 10 óra előtt nem lett volna televízióban bemutatható, ám a Pro7 csatorna kivételes engedélyért folyamodott, ugyanis este 8-kor kívánta sugározni a filmet. A vonatkozó bírósági ügy elsősorban az önszabályozó testületek és a felügyelő hatóság közötti (akkor még másfajta) viszony kérdésével foglalkozott,⁸⁸ ugyanakkor az alapvető kérdés az volt, hogy a film nyitójelenetei (amelyek, mint fentebb említettük, nagyon realiztikusan ábrázolták a partraszállás áldozatait és sebesültjeit) eléggé erőszakosak-e ahhoz, hogy bizonyos életkorú fiatalokban félelmet vagy zavart keltsenek.⁸⁹ Az Egyesült Államoktól eltérően, a durva nyelvezet folyamatos használata önmagában egyáltalán nem merült fel kérdésként, és nem képezhetette volna alapját késői vetítés kötelezettségének. Németországban gyakran hallhatók közönséges kifejezések vagy káromkodások, legalábbis az angol „shit” (szar) megfelelői a beszélgető műsorokban, a valóságshow-kban és a sorozatokban (akár délutánonként is, bár a durvább káromkodásokat és az erősen szalonképtelen kifejezéseket ilyenkor rendszerint kisípolják).⁹⁰ Az ilyen szavak jogi szempontból még kevésbé problematikusak, ha „váratlan” káromkodások formájában jelennek meg: szinte egyáltalán nem kelt megütközést, és semmi esetre sem eredményez hatósági szankciókat, ha egy veszített meccs után valamelyik futballista azt mondja, „szarul játszottunk”, vagy – a még egyértelműbb összehasonlítás kedvéért –, ha egy díjátadó közepette hangzik el ez a szó, jóllehet számos néző helytelenítené az illető szóhasználatát.

Ugyanakkor a tartalom minősülhet nem megfelelőnek akkor is, ha nincsen szó durva nyelvhasználatról, ám antiszociálisnak és sértőnek tekinthető magatartást ábrázol. Az ilyen tartalmak megjelenítése különösen gyermekekre lehet zavaró hatással. Éppen ezért bírságotlaltk 100 000 euróra 2008-ban az utóbbi idők legnépszerűbb tehetségkutató műsorát, az Amerikában *American Idol* néven ismert brit *Pop Idol* formátum német változatát, a *Deutschland sucht den Superstar*, mert a műsorvezető is kigúnyolta versenyzőket, és bemutatásuk módja is nevetésgéssé tette őket, még a napközbeni adásokban is. A legutóbbi évaddal kapcsolatban hasonló következtetésre jutott a KJM, mivel azonban ebben az esetben az RTL a műsorokat előzetesen

⁸⁸ VG Berlin. *Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht*, 2002. 758.; vö. ezzel a döntéssel kapcsolatban: Karl-Heinz LADEUR: „Regulierte Selbstregulierung” im Jugendmedienschulz. *Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht*, 2002. 859. skk.; Roland BORNEMANN: Der Soldat James Ryan und der Jugendschutz. *Kommunikation & Recht*, 2002. 474. skk.

⁸⁹ A bíróságok nem döntöttek ebben a kérdésben, hanem visszautalták a felügyeleti hatósághoz azt feltételezve, hogy az önszabályozó testület (korábbi vetítést támogató) értékelését nem vették kellő mértékben figyelembe. Ugyanakkor a csatorna az új döntés hiányában is leadta a filmet egy korábbi időpontban, megkockáztatva ezzel a bírságot. L. <http://www.tagesspiegel.de/medien/jugendschulz-ausgehebelt-pro-7-sendet-soldat-james-ryan-zu-fruch-mediennanstalt-reagiert/378490.html>. A filmet kódolatlan televíziók azóta nem adták le este 10 óra előtt.

⁹⁰ Meg kell említeni ugyanakkor, hogy a médiahatóságok határozottan felléptek az ellen, ahogy a '90-es évek végén változott a délutáni beszélgetős műsorok szerkezete. Vö. Dieter DÖRR – Mark D. COLE: „Big Brother” – oder: Menschenwürde als Grenze der Programmfreiheit. *Kommunikation & Recht*, 2000. 369. skk.; Udo DI FABIO: *Der Schutz der Menschenwürde durch Allgemeine Programmgrundsätze*. München, Fischer, 2000. 54. skk.

bemutatta egy önszabályozó testületnek, amely jóváhagyta a korábbi időpontokban való sugárzást, a csatorna mentesült a szankciók alól.⁹¹ Egyes műsorok azonban az emberi méltóság megsértésének határán egyensúlyoznak.

Az emberi méltóság nem csupán a német alkotmány 1. cikke⁹² által abszolút védelemben részesített érték, hanem része a JMStV-nek és a KJM által figyelemmel kísérendő rendelkezéseknek is. Az emberi méltóság bármilyen sérelme automatikusan jogsértésnek minősül, éppen ezért – bár gyakran szorosan kapcsolódik a fiatalok védelméhez – szinte soha nem használják érvként a szabálysértési eljárásokban, ugyanis célja szerint ez a végső eszköz a lehető „legrosszabb” fajta tartalom kiküszöbölésére, ahol az embereket tárgyakká alacsonyítják le.⁹³ Ilyen esetekre példák azok a többször bemutatott rejtett kamerás felvételek, amelyeken az látható, hogy egy idősek otthonában a személyzet bántalmazza az egyik bentlakót, vagy a *Szuperdada* c. műsor, amely bemutatta, hogy egy anya valóban megüti a gyermekét.⁹⁴ Az előbbi esetben a televíziócsatorna azzal próbált érvelni, hogy az volt a célja, hogy bemutassa az idősgondozás súlyos hiányosságait. A bíróságok ezt az érvet elégtelennek találták, és úgy döntöttek, az, hogy a műsor dramaturgiai célból egymás után többször is bemutatta ugyanazokat a képsorokat, a bántalmazott személy emberi méltósága ismételt megsértésének minősült.⁹⁵

Jóllehet nem kimondottan az emberi méltóság sérelméről alapult, de szoros összefüggés fedezhető fel az MTV *Freak Show* c. sorozata esetén, amely az amerikai *Jackass* c. műsor egy változata. Az akkori médiahatóság megtiltotta a sorozat bizonyos epizódjainak jövőbeni bemutatását, különösen azét, amelyben egy emberi lényt „megbillogoztak”, minthogy ez nem csupán nem megfelelő a kiskorú közönség számára, hanem súlyosan veszélyeztető is. Anélkül, hogy külön kitért volna az emberi méltóság követelményére, a bíróság magáévá tette az ezen alapuló megfontolást, mivel kiemelte, hogy a „billogozás” az emberi lényt egy „szarvasmarha” szintjére alacsonyítja le.⁹⁶

⁹¹ Vö. a két sajtóközleményt http://www.kjm-online.de/dc/pub/aktuelles/-pressemitteilungen/pressemitteilungen_2010/pm_32010.cfm és http://www.kjm-online.de/dc/pub/aktuelles/pressemitteilungen/pressemitteilungen_2008/pm_132008.cfm.

⁹² Ennek jelentőségével kapcsolatban l. még Dieter DÖRR: *The Tension between Ensuring and Protecting Personal Reputation and Cherishing Free Speech: Comparative Perspectives – An Overview of the Constitutional Court's Position under Consideration of Art. 10 ECHR*. In: Dieter DÖRR – Tobias O. KEBER – Russell L. WEAVER – Udo FINK (szerk.): *Brandeis Meets Gutenberg: German-American Conversations on Law, 1991–2011*. Frankfurt, Lang, 2012. 35–44., illetve Stenger amerikai szemszögből tett hozzászólását: Robert L. Stenger: *Learning on International Faculty Exchange*. Uo., 11–18.

⁹³ Vö. részletesen: Dieter DÖRR: *„Big Brother” und die Menschenwürde, Die Menschenwürde und die Programmfreiheit am Beispiel eines neuen Sendeformats*. Frankfurt, Lang, 2000.; DÖRR–COLE i. m. (90. l.) 369. skk.

⁹⁴ Egy nemrégiben megjelent tanulmány részletes áttekintéssel szolgál a releváns ügyekről és helyzetekről: Nadine KLASS: *Unteetherhaltung ohne Grenzen?* Berlin, Vistas, 2011., különösen 52. skk.; vö. ugyancsak: Reinhard HARTSTEIN – Wolf-Dieter RING – Johannes KREILE – Dieter DÖRR – Rupert STETTNER: *Rundfunkstaatsvertrag – Kommentar*. Heidelberg, 2011. Looseleaf-kommentár. 48. Mell. 3. §, 10. skk.

⁹⁵ OVG Lüneburg: *Multimedia & Recht* (2009), 203. skk., Birgit Hopf és Kristina Braml megjegyzésével, 209. skk.; VG Hannover: *Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht Rechtsprechungsdienst*, 2007. 332. skk.

⁹⁶ VG München: *Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht*, 2005. 252. skk., Liesching megjegyzésével, 224. skk.

E példák alapján látható, hogy a médiahatóságokat és – jogviták esetén – a bíróságokat (jóllehet a rendelkezésre álló jogesetek száma csekély), sokkal inkább aggasztja az erőszakos tartalom, mint a durva nyelvhasználat.

4. Rövid záró megjegyzés

A jelen írásban nagyon röviden bemutatuk, hogy nemcsak az Egyesült Államokban tátong szakadék az Első Alkotmánykiegészítéssel kapcsolatos vitákban a *Pacifica*-ügyben hozott döntés támogatói és ellenzői között, hanem az Atlanti-óceán mindkét partján lényegi és elvi különbségek is vannak az illetlenség szabályozásának megközelítését illetően. Az itt közreadott elemzés jobbra a váratlan káromkodás és a váratlan meztelenség kérdésére, valamint az ezekkel kapcsolatos ügyekre szorítkozott. A helyzetek értékelésével és kezelésével kapcsolatos lényegi eltérések mellett természetesen további érdekes kérdések is felmerülnek. Ilyen például a szabályozás érvényesítésének és a felügyelő hatóságoknak a kérdése – az egyik oldalon az FCC kizárólag fogyasztói panaszok esetében jár el, míg a másik oldalon ott vannak a szabályozott önszabályozás modelljei, amelyekben részt vesznek a hatóságok is, és amelynek részét képezi az önkéntesen elfogadott szabványokon túlmutató iparági önszabályzás is. Ilyen továbbá az obszcenitás kategóriája és az a kérdés, hogy hogyan blokkolható hatékonyan a nemkívánatos tartalom a cenzúra tilalmának sérelme nélkül, de említhetnénk még számtalan más, a jogalkalmazás konkrét esetével – így például a hírek és a szórakoztató műsorok közötti különbséggel – kapcsolatban felmerülő kérdést is.

Mindezek alapján magától értetődő, mennyire hasznos a különböző nézőpontok közötti párbeszéd, éppen ezért hasznos a – jelen esetben – az Atlanti-óceán túlszpartján élő szakemberekkel folytatott eszmecsere. Ahelyett, hogy csupán a saját rendszerünket vizsgálánánk, a fontos jogi ügyek összehasonlító módszerrel történő megközelítése értékes és hasznos erőfeszítés még akkor is, ha ehhez át kell lépni a szakadékokat. Az összehasonlító munka értéke az egyik dolog, amiért olyan lenyűgöző a Luxemburgi Egyetemen tanítanom és kutatóm, ahol az oktatók jogi hátterének sokfélesége miatt a jogi kar mintegy megtestesíti ezt a kutatási módszert. Jómagam először a Mainz és Louisville közötti csereprogram során folytatott személyes beszélgetések keretében ismertem fel az ilyen párbeszéd értékét, amelyek ihletőnek bizonyultak a jelen gyűjteményben ismertetett Brandeis–Gutenberg-féle megközelítésmód számára, és amelyek az elmúlt évek során is végigkísértek. Éppen ezért különleges hálával tartozom Russ Weavernek, aki az amerikai oldalon a csereprogram mozgatóereje volt az én részvételem idején.

FORDÍTOTTA: NAGY SZABOLCS ÉS REMÉNYI ÉDUA VÉNUSZ